

Komatsu, Sakyo

Hoa khói

Chương 1

- Còn gì nữa, lập tức bán hết đi! - người Trái Đất nói khi trình giấy phép đổi ngoại tệ liên hành tinh số lượng lớn ra. Đó là một người to lớn, lực lưỡng và có phần lỗ mãng. Giọng ông ta vang lên vẻ sai khiến: nhất định là ở Trái Đất ông ta đã quen chỉ huy rồi. - Nào, tất nhiên là thế phải không?... Ta mua tất cả nghệ thuật của các anh và... kèm theo cả vị Tổng Quản nữa.

Người Phanpha, mảnh khảnh và thanh tú như những người nữ bản địa, từ tốn cụp hàng mi dài và lắc đầu:

- Điều này không thể được.

- Cái gì? Không được hử? - người Trái Đất nổi giận. - Trong từ điển của người Trái Đất không có cái chữ đó. Với chúng ta tất cả đều có thể. Có thể được, chẳng hạn như đề bẹp cái hành tinh bé xiu của các người nếu muốn.

Ta hy vọng anh có biết điều điều này.

Trên môi người Phanpha xuất hiện nụ cười mơ hồ.

Dân Trái Đất cũng thường cười mỉm. Và bây giờ người Phanpha cũng cười y hệt thế, như tôi với các anh vậy. Nhưng... nụ cười cũng có dăm bảy loại.

Nụ cười của dân Phanpha vẫn là điều bí ẩn với dân Trái Đất. Rõ là nó có bản

chất hoàn toàn khác với người chị em ở Trái Đất của mình. Người ta bảo dân hành tinh Phanpha cười khi muốn che giấu những cảm xúc thật của mình.

Tóm lại là về bản chất của nụ cười này chẳng ai biết gì sất. Các nền văn minh Trái Đất và Phanpha suốt thiên niên vạn đại đã phát triển theo lối riêng của mình. Đến cả các nhà bác học Trái Đất đã nghiên cứu văn hóa Phanpha từ lâu và xuất phát từ những lập trường hoàn toàn thiện chí cũng giữ những quan điểm khác nhau về vấn đề này. Tuy nhiên, ở đây khoa học đã bất lực, đành bắt buộc phải trông cậy riêng vào linh cảm vậy.

Trong ấn bản có sửa chữa và bổ sung của “Bách khoa tự điển Thiên Hà” ra năm mươi năm trước, có hẳn một mục từ dành cho chính nụ cười này. Nội dung của nó như sau: “Nụ cười Phanpha. N.c. P, bề ngoài không khác gì N.c. Trái Đất, thực ra hoàn toàn không dùng thể hiện niềm vui, thái độ niềm nở và những cảm xúc thân thiện. N.c.P. có tính nhạo báng, khinh miệt, giả dối. N.c. để tự vệ. N.c. để biểu lộ cảm giác chiếm ưu thế: kẻ mỉm cười muốn chứng tỏ rằng anh ta không như những người khác, rằng về các phẩm chất trí tuệ và đạo đức anh ta hơn hẳn kẻ mà anh ta cười với”. May thay, Phanpha là một dân tộc rất yêu chuộng hòa bình và điềm tĩnh, họ thậm chí chẳng hề nghĩ tới chuyện tuyên bố phản đối vì cái mục từ ngu ngốc đó. Mà chẳng đáng - toàn là những kẻ tự thị và thiển cận ngồi trong ban biên tập “Bách khoa tự điển Thiên Hà”. Và chẳng, chưa chắc lời phản đối đã gây tiếng vang đáng kể gì: trong hệ Thiên Hà, Phanpha là một trong những hành tinh bé nhất và xa xôi nhất.

Người đàn ông tới từ Trái Đất - rõ là đã ngâm cứu kỹ lưỡng cuốn bách khoa tự điển và mục từ về nụ cười Phanpha - nghĩ rằng sự việc đã trở nên nghiêm trọng. Diên tiết, ông ta quay ra quát lác:

- Anh cười cái gì chứ? Ta không thấy có gì buồn cười sất. Hình như các đồng bào của anh đã không đánh giá hết được người Trái Đất thì phải. Quá

lắm chúng ta có thể dựa đến các chế tài chính trị - vì Phanpha thực ra đang chịu sự bảo trợ của Trái Đất đó. Và chỉ cần dựa vào “Hiệp ước liên hành tinh về bảo vệ văn hóa” là đủ, rồi thì mọi chuyện sẽ đầu vào đấy cả thôi!

- Xin chớ tức giận! - người Phanpha nói, vẫn tiếp tục mỉm cười. - Các đồng bào của tôi vui vì người Trái Đất đã hiểu và đánh giá cao nghệ thuật cổ của chúng tôi. Sự hiểu biết lẫn nhau luôn luôn mang lại niềm vui. Chúng tôi hết sức vui lòng dạy cho các ngài chế tác hoa khói. Vậy các ngài còn muốn gì nữa?

Người Phanpha tên là Sas - Thông Thái. Có điều thật thú vị là trong một ngôn ngữ Trái Đất thuộc nhóm Ấn - Âu, từ “thông thái” nói nghe cũng y hệt như thế. Ông ta đúng là thông thái, tất cả những người Trái Đất từng đối thoại cùng ông ta đều khẳng định điều này. Sas, một con người độ tuổi không xác định, duyên dáng, thanh mảnh, làn da êm mượt phơn phớt xanh, đang giữ địa vị đáng kính, đại loại như là thư ký khoa học, trong một thị tộc truyền từ đời nọ sang đời kia nghệ thuật chế tác hoa khói. Sas đã mỉm cười, và tuyệt nhiên không thể nào đoán định được ông ta đang nghĩ về điều gì.

- Xin thứ lỗi, có thể là khi nói đến chuyện mua bán, tôi đã trình bày các ý tưởng của mình không hoàn toàn đúng, - người Trái Đất dụi lại. - Nhưng bởi vì tôi ở đây là theo ủy thác của một tổ chức tầm cỡ và tôi đang cố làm sao thực hiện sự ủy thác này được tốt hơn.

- Đúng, đúng, hẳn là vậy, - Sas mỉm cười. - Chúng tôi luôn thích tính thẳng thắn của người Trái Đất.

“Thế mà các anh, đáng tiếc, lại chẳng hiểu quái gì về sự thẳng thắn hết. Các anh xử sự kèn kieu, bí ẩn thế chẳng qua chỉ để được giá hơn”, người Trái Đất muốn thốt lên, nhưng đã ngậm miệng đúng lúc.

- Anh có biết, tổ chức đã phái tôi đến đây rất giàu có và hùng mạnh, là một trong những tổ chức tài chính cỡ bự nhất Trái Đất đấy. Còn tiểu ban của

chúng tôi thì chi toàn bộ tiền của mình vào việc bảo vệ văn hóa của dải Thiên Hà.

Lại một nụ cười.

- Phải, phải, tôi biết rất rõ.

- Rất tuyệt! - người Trái Đất sán tới người đối thoại. - Vậy là thỏa thuận xong nhé. Anh hãy hiểu, bảo vệ - đó thực ra không chỉ là cứu lấy những gì đang sắp tiêu ma...

- Hoàn toàn đúng! - lần này trong mắt Sas thoáng hiện vẻ khinh miệt rõ ràng, hơi dịu đi bởi nỗi buồn. - Tổ chức của ngài đã cứu được nhiều thứ. Tôi từng tới Viện Bảo tàng Văn minh Liên Vi Sao trên Trái Đất. Ở đó các nền văn hóa rất nhiều hành tinh được trưng bày. Tôi không nghi ngờ việc chúng có lẽ đã chết nếu không có sự can thiệp của các ngài.

- Pha-phải, - người Trái Đất gật đầu không khỏi có vẻ tự mãn, - một bộ sưu tập tuyệt vời.

- Tuyệt vời và... bất tử, - khép mí mắt, Sas khẽ rùng mình. - Sự bất tử... Sự tĩnh lặng, sự trì trệ... thật kinh khủng! Sự bất tử tuyệt đối khủng khiếp. Cần gì nó kia chứ? Ai cần nó trong cái đoạn ngắt từ dòng thời gian tuyệt diệu? Bởi vì sự bất tử như thế mạnh ngang cái chết của thời gian. Và điều này rất khủng khiếp.

- Anh biết là tôi đến đây không phải để cãi cọ triết lý về cái chết và sự bất tử, cũng không phải để phỏng vấn anh về các quan điểm mỹ học, - người Trái Đất lại bắt đầu tỏ ra lạnh lùng. - Vì vậy yêu cầu hãy lắng nghe tôi. Tư tưởng bảo vệ văn hóa liên hành tinh Thiên Hà bao gồm nhiều phương diện của cuộc sống. Vấn đề không phải chỉ về bảo vệ không thôi, mà còn về việc tạo ra những điều kiện được cải thiện, hoàn hảo nhất. Ở Trái Đất có tất cả mọi thứ để tạo các điều kiện như vậy cho sự phát triển nền văn hóa độc đáo của các anh.

Im lặng. Hàng mi dài của Sas sụp xuống. Ông ta hơi lắc đầu.

- Không thể được, - ông lầm bầm. - Một cái gì đó khác... nhưng... những bông hoa khói... không, không thể được.

- Nhưng tại sao, tại sao vậy? - người Trái Đất lại chuyển giọng la hét. - Ta nhắc lại, với chúng ta không có gì là không thể được. Các viện nghiên cứu khoa học của tổ chức chúng ta sẽ tạo được những điều kiện tuyệt vời cho sự phát triển nghệ thuật của các anh.

Sau tràng độc thoại dài dòng này, người Trái Đất lau vàng trán đầm mồ hôi và với vẻ khinh miệt không giấu giếm đưa mắt nhìn quanh phòng. Một cảnh điển hình với Phanpha - đơn sơ, gần như là nghèo nàn. Không có những vật dụng tối thiểu nhất từ thời xa lắc xa lơ đã thành quen thuộc trên khắp các hành tinh của dải Thiên Hà. Phanpha... Cái tiêu thế giới khuất lẩn trong một xó góc heo hút của Vũ Trụ. Nền văn minh nữ tính - u buồn, nguyên sơ...

- Tôi có cảm tưởng, - nghiêm trang, đã thôi không mỉm cười nữa, Sas nói, - các ngài sẽ không thành công. Hoa khói sẽ không nở trên Trái Đất, ở cách xa quê nhà.

Người Trái Đất hắng giọng.

- Đừng có lừa ta! Vì ta biết tổng là có chuyện gì rồi. Hoa khói là ngành xuất khẩu quan trọng của hành tinh các anh. Các anh không muốn mất thu nhập, nên mới chống lại đây thôi. Nhưng tất cả là trò lừa trẻ con. Và nữa, các anh có thể không cần phải lo - phần đền bù sẽ còn hơn cả đầy đủ nữa kia. Các anh sẽ không hối tiếc.

- Dẫu có thể đi nữa, các ngài vẫn không đưa được nghệ thuật cổ xưa của chúng tôi về Trái Đất. Ở đó các ngài sẽ không có những bông hoa bằng khói.

*

Con tàu vũ trụ đã quay trở về Trái Đất. Ngài đại diện của tổ chức tài chính hùng mạnh đã thực hiện thành công sứ mệnh của mình, truyền thông báo về

cho cấp trên:

- Mọi việc đã ổn... Tất nhiên là bọn chúng khẳng khẳng không chịu, đã buộc phải tác động bằng sức mạnh... Không, các ngài đừng lo, tất cả đều hợp pháp. Với sự đồng tình của chính phủ Phanpha.

Ông ta im đi chuyện làm sao để kiếm được sự đồng tình này: những uy hiếp, gần như một tối hậu thư. Tuy vậy dân Phanpha, cả khi chống lại lẫn khi thuận tình, đều tỏ ra hoàn toàn thờ ơ. Chỉ nụ cười bí ẩn thấp thoáng thoáng khi trên đôi môi mỏng, viền nét xinh đẹp của họ. “Một lũ đàn vô cảm, - người Trái Đất nghĩ khi đó, - mà đây là người ta đang mang đi mất nghệ thuật cổ xưa, truyền thống và có thể nói là duy nhất của chúng. Cùng với cả người cai quản nghệ thuật này. Vĩnh viễn”. Nhưng sau đó, tại cảng vũ trụ, ông ta thậm chí phát hoảng: hàng ngàn dân Phanpha đã đến để đưa tang những bông hoa của mình. Hóa ra những bông hoa khói mà dân Trái Đất coi là hết sức viển vông, hư ảo như bản thân làn khói, lại là phần không thể thiếu của cuộc sống trên hành tinh bé nhỏ này.

Thế rồi Phanpha, hạt đậu nhỏ tí xiu, đã chìm khuất vào bóng tối vũ trụ. Nghệ thuật cổ xưa đã trong tay người Trái Đất - trên boong tàu bay vũ trụ. Đang ở đây cả vị Tổng Quản - một cô gái mảnh mai, hãy còn rất trẻ có khuôn mặt xinh xắn, không biểu lộ gì. Trên Trái Đất, tử tế ra thì người ta coi cô ấy là kẻ thiếu năng trí tuệ.

Chức danh tổng quản do bầu cử và là chung thân suốt đời. Năm thị tộc nắm giữ nghệ thuật này truyền đời đã dạy bọn trẻ con làm hoa khói từ khi còn bé tí. Mỗi thị tộc lựa chọn một đứa có khiếu nhất, và sau vài năm học tập, năm nghệ nhân nhí này dự kỳ thi trước vị Tổng Quản. Tổng Quản sẽ lựa từ trong đám bọn chúng một người kế nhiệm cho mình.

Người ta nói rằng vị Tổng Quản hiện nay là bậc tài năng nhất trong mấy trăm năm trở lại đây.

Người Trái Đất trông thấy thiếu nữ qua cánh cửa mở. Nàng đang nghịch khói. Khuôn mặt với những đường nét dịu dàng của nàng không biểu lộ điều gì.

Hoa khói

Chương 2

Những bông hoa từ khói...

Thứ nghệ thuật lạ lùng, thoát thai bởi một nền văn minh độc đáo nơi tận cùng Vũ Trụ. Các cư dân Phanpha đã tạo tác nên những kỳ quan cùng khói. Từ thời xưa xưa họ đã biết tạo cho khói những hình dạng và màu sắc cầu kỳ nhất. Có khả năng điều này có được là nhờ trên hành tinh của họ tuyệt nhiên không có gió.

Và bây giờ thiếu nữ xanh xao đang tạo nên những kỳ quan. Trên tay nàng là mười bốn chiếc ống nhỏ có nắp. Những ngón tay mảnh dẻ lướt trên những cái nắp như dọc trên những phím đàn. Từ mỗi chiếc ống, làn khói với bảy sắc màu khác nhau dâng lên. Vị nữ Tổng Quản, tự thân giống một ngọn khói thơm ngát, gần như trong suốt từ chiếc ống nhỏ, đã tạo nên những bức tranh dị thường. Đôi tay mềm mại như thể không xương múa lượn trong không khí, còn bên trên chúng bơi bơi những cánh hoa, những dây hoa từ những quả cầu nho nhỏ, từ những cụm mây và tua. Những luồng khói khi phồng lên, khi mảnh lại, lay động, xoáy cuộn, dợn sóng. Có thể, gọi nghệ thuật này là hội họa khói hoặc điêu khắc khói chắc sẽ đúng hơn, nhưng dù sao tên gọi “hoa khói” truyền tải đầy đủ và thi vị hơn cả bản chất của nó. Những bông hoa... cái thứ nở rộ nhanh chóng, đồng đánh và sống trong khoảnh khắc...

Những bông hoa, lung linh như một giấc mơ. Khói khác nhau không chỉ về sắc màu và hình dạng, mà cả về sức nặng nữa. Thứ nhẹ nhất bốc lên cao, thứ nặng la đà bên dưới. Khói có cùng trọng lượng với không khí lan tỏa trên mặt phẳng ngang như sương mù. Thiếu nữ lặng người trong giây lát và liếc xem chuyện gì xảy ra. Người Trái Đất cũng nhìn như mê mẩn. Toàn bộ cảnh này với ông ta có vẻ tuyệt diệu, như một cơn mơ sống động đến bất ngờ... Nhưng thiếu nữ không thích một điều gì đó. Nàng làm một cử động nhanh, khó nhận thấy. Cánh tay tuyệt đẹp chao qua, và theo sau nó rung rinh một vòng khói tím phớt treo nghiêng trong không khí. Tính đối xứng hơi bị phá

vỡ, một cái gì đó mới mẻ, hài hòa và hoàn hảo khác thường đã sinh ra. Những sợi tua mảnh bắt đầu điều vũ phức tạp và dẹt nên một bông hoa - đích thực - sống động! Từ cái lõi ống vàng treo ở trung tâm vươn ra những cành nhánh mỏng mảnh, màu sắc dịu dịu. Bên dưới đông cứng lại những quầng khói trắng ngà như đá tảng. Chiếc vòng tím phơn phớt vệt sỏ tung ra tạo nên những nụ hoa đỏ nhợt. Chúng lớn lên, biến màu, chuyển sang vàng, xanh lơ, trắng lấm tấm. Còn bên trên tất cả những thứ đó uốn cong lại và lớn lên khi là những tua mảnh của hoa lan, khi là những búp sợi mượt óng đủ sắc màu...

Người Trái Đất nín thở nhìn bông hoa nhỏ tuyệt diệu của giấc mơ biến dạng từng khắc một.

Thiếu nữ đồ cứng như pho tượng cũng nhìn tác phẩm của mình.

- Thế nào? - Sas, người được dành cho vinh hạnh đưa tiễn nữ Tổng Quản xuống Trái Đất, hỏi.

- Đẹp tuyệt! Chúng tôi, những người Trái Đất, cũng biết đánh giá cái đẹp. Nếu tiểu thư đây trình diễn nghệ thuật này cho thành viên các hội người hâm mộ, hẳn sẽ gây chấn động!

Sas lắc đầu buồn bã.

- Không thể được. Hoa khói sẽ chết. Nữ Tổng Quản sẽ không thể làm gì được sau khi rời Phanpha.

- Vớ vẩn! - người Trái Đất phản đối. - Chúng tôi sẽ ghi vào băng - hàng trăm khuôn hình trong một giây, - sau đó toàn bộ quá trình sẽ được phân tích bằng bộ não điện tử. Vậy nên cái đẹp nghệ thuật Phanpha sẽ được gìn giữ muôn đời cho Trái Đất.

Người Trái Đất có đầu óc thiết thực đã đúng. Nữ Tổng Quản vừa tới Trái Đất và trình diễn tài nghệ điêu luyện của mình, một cơn “chấn động” vì khói đã dấy lên. Dân Trái Đất từ lâu đã bị nghệ thuật độc đáo này quyến rũ. Khắp nơi các hội người hâm mộ được lập ra. Tại các câu lạc bộ đặc biệt, các bài giảng về làm hoa khói được đọc. Việc sản xuất đại trà các ống thổi khói và hộp plastic đặc biệt để bảo quản hoa đã được tổ chức - vì người Trái Đất kém nhẫn nại và không siêng năng như người Phanpha, họ ngại mỗi lần lại phải làm hoa. Xuất hiện hàng loạt những cuốn cẩm nang và chỉ dẫn, cung cấp có vẻ tỉ mỉ quy cách tiếp xúc với khói, mà thực ra là những điều được viết ra hơi hấp tấp, vội vàng. Có một nhà sáng chế trực lợi nào đó đã nghĩ ra một thiết bị hỗ trợ chuyên dụng, nhờ đó việc sử dụng các ống thổi khói nhỏ được dễ dàng hơn: vấn đề là ở chỗ người Phanpha có bảy ngón tay, còn dân Trái Đất “không đủ” ngón tay. Nhưng phần thú vị nhất của chương trình tất nhiên vẫn là bản thân vị nữ Tổng Quản. Sự hiện diện của nàng trên Trái Đất đã làm hài lòng các cư dân háo hức danh ở hành tinh cũ kỹ của chúng ta. Quả thực, chẳng lẽ lại không đáng bậc mình - một hành tinh Phanpha heo hút nào

đó, thế mà bỗng dưng trên đó có một thứ gì độc nhất vô nhị, mà chúng ta thì không!

Bây giờ nữ Tổng Quản đã sống trên Trái Đất, và như vậy, Trái Đất tự thân đã trở thành Tổng Quản của nghệ thuật cổ xưa có một không hai này.

Nhưng cơn chấn động đã hết - vì mọi thứ trên đời đều có kết cục. Bù lại, một mảnh đất tuyệt vời cho những trường phái không chính thống đủ loại đã được dọn sẵn. Những kẻ chuộng mốt đã xây dựng các khuynh hướng của mình trong nghệ thuật “khói” - mỹ học tô pô 1, hội họa luồng lưu chuyển và các trường phái khác. Sau đó hoa khói trở thành hiện tượng bình thường. Các bà nội trợ dùng chúng trang hoàng căn hộ của mình. Tại các viện nghiên cứu, người ta ghi hình những bông hoa khói do nữ Tổng Quản làm ra, tiến hành phân tích cẩn thận và đưa ra một cái gì đó đại loại như công thức của cái đẹp. Sau đó người ta chế tạo ra các rô bốt có bảy ngón tay như người Phanpha vậy. Cái bộ máy công kênh làm bằng thép và các ống plastic này làm việc rất tuyệt. Môn đồ tự động học thậm chí đã vượt cả bậc thầy sống của mình.

Nàng thiếu nữ dịu hiền đã hoàn tất nhiệm vụ được giao phó là dạy cho người Trái Đất nghệ thuật của hành tinh Phanpha. Nàng chẳng còn việc gì để làm nữa trên hành tinh xa lạ này. Nàng héo hon dần và cuối cùng đã lặng lẽ, thanh thản qua đời. Trước khi chết, trên khuôn mặt hờ hững, không chút biểu cảm của nàng xuất hiện một nụ cười bí ẩn.

Sau khi chôn cất nữ Tổng Quản, người ta thở phào nhẹ nhõm: những ngón tay mảnh dẻ của nàng không cần cho họ nữa, hoa khói từ lâu đã trở thành nghệ thuật của Trái Đất rồi. Cuối cùng, khi sự rùm beng đã gần như lắng hẳn xuống, một hãng thuốc lá đã tung ra những điều thuốc có thể dùng làm cả ống thổi tạo hoa khói. Chuyện này không gây được chú ý. Một vài người Trái Đất khẳng định rằng nhiều thế kỷ trước, vào thời đại máy bay - tàu lượn, các phi công đã vẽ khói trong không khí rất tuyệt. Một số phi công vũ trụ - vận động viên đã trình diễn thuật nhào lộn “khói” trên bầu trời. Một tay nhào lộn nào đó trong cuộc triển lãm thường kì liên hành tinh tổ chức bốn năm một lần, đã dựng hẳn trong gian “Trái Đất” một đài phun khói khổng lồ. Khách thăm không quan tâm đến nó hơn gì các đài phun nước bình thường. Khoảng vào thời kỳ này, có một người nào đó ở trong số những kẻ nghiêm túc và có suy nghĩ đã nêu giả thuyết rằng nghệ thuật cổ xưa đã đánh mất linh hồn. Người ta phản bác lại ông ta - bởi vì Trái Đất đã biết rõ tất cả những nét tinh tế, tất cả các sắc thái của nghệ thuật này. Tuy nhiên, dù có cố gắng đến mấy đi nữa, rô bốt cũng không thể tạo nên được cái gì “tuyệt đẹp hơn cái đã được tạo ra xưa kia. Nó ngoại suy và nội suy ra vô số phương án, nhưng các tác phẩm của nó không còn khiến ai xúc động nữa. Có thể, những bông hoa và sự thật đã bị tước bỏ linh hồn?..

Phải, nghệ thuật hoa khói đã nhanh chóng suy đồi. Đã không còn ai có thể bài bác chuyện này.

Một đoàn thám hiểm đặc biệt được phái lên Phanpha với mong muốn tìm lại được cảm hứng ở tổ quốc của những bông hoa. Nhưng bức tranh cả ở nơi đó cũng ảm đạm. Những bông hoa đã héo tàn. Không còn vị Tổng Quản, tất cả đã tiêu tan.

Nói cách khác, nghệ thuật có thời rực rỡ đã chết, và trong khắp Vũ Trụ không còn một góc nào để nó có thể hồi sinh.

Con người nhiều năm trước đã đưa nữ Tổng Quản về Trái Đất một lần gặp Sas. Ông ta, sau lần đầu tiên được thấy những bông hoa khói trong cabin tàu vũ trụ, đã trở thành một người hâm mộ nhiệt thành nghệ thuật này. Bây giờ, thậm chí người ta còn gọi ông là người sáng lập một trong những trường phái tân tiến nhất của chủ nghĩa khói. Ông ta có các học trò và người kế tục. Và thế là họ đã gặp lại nhau - người Trái Đất đã tóc bạc và già đi, còn người Phanpha không hề thay đổi.

- Thế mà anh đã đúng, Sas ạ, - người Trái Đất nói, - nghệ thuật của các anh đã tắt lụi trên Trái Đất...

Sas buồn bã, nhưng hoàn toàn không phải là bí ẩn, mỉm cười.

- Nhưng tại sao, tại sao vậy chứ? Không lẽ đã có cái gì đó mất đi khi chúng tôi bay từ Phanpha về Trái Đất?

- Không lẽ đến giờ ông vẫn chưa hiểu ra? - Sas lại mỉm cười.

- T-tôi không biết... Có lẽ là chưa hiểu.

Sas sụp mắt nhìn xuống. Hàng mi dài phủ bóng trên đôi má.

- Mọi chuyện là ở tâm lý... Nói chính xác hơn là ở khoảng cách tâm lý. Ồ, phải giải thích thế nào đây cho ông nhỉ... Chúng tôi, ở Phanpha, luôn biết: nghệ thuật của chúng tôi là của chúng tôi. Vì rằng cả Trái Đất, cả các hành tinh khác rất xa xôi. Từ khoảng xa như thế không thể giang tay mà chạm những ngón tay đến kho báu...

- A, đó là anh có ý nói... - người Trái Đất lẩm bầm. - Một bí mật... Hay là một sự lừa dối đẹp đẽ sao?

- Có thể, là cả điều này... Người Phanpha và người Trái Đất khác nhau về tâm lý. Các ông ưa sự rõ ràng. Các ông là dân tộc tỉnh táo. Các ông cần khói làm gì chứ?... Tất nhiên, nếu những bông hoa khói sinh ra đâu đó ở một chốn xa xăm trong vũ trụ, chúng đối với các ông thật thú vị. Những gì xa xôi và khó hiểu luôn khiến người ta xúc động. Nhưng chỉ cần biến xa thành gần, biến cái không đạt đến thành trong tầm tay, thì sự quyến rũ sẽ biến mất. Cái lãng mạn biến mất. Mà chúng tôi là những kẻ lãng mạn. Những kẻ lãng mạn đích thực. Chúng tôi tìm kiếm điều quý giá trong cái thường nhật. Tôi là một trong những người cổ xúy cho học thuyết này. Tôi đã theo dõi sự tuân thủ các truyền thống trong nghệ thuật của chúng tôi... Bây giờ ông đã hiểu rồi

chứ? Logic của người Trái Đất phủ nhận sự lừa dối, thậm chí cả sự lừa dối tuyệt đẹp. Đối với các ông, cái đẹp là vật thể hết sức vật chất, còn khói là khói...

- Anh nói vớ vẩn, - người Trái Đất lẩm bẩm. - Vấn đề không ở cái đẹp, mà ở sự lừa dối. Sự lừa dối - cái này, cái này... chỉ là ngu ngốc... Nếu là sự lừa dối, thì tất cả tức khắc sẽ ủa tàn...

- Đúng ra là ngược lại, - Sas điềm nhiên nói. - Không có các ước lệ thì không có bí mật, không có cái đẹp. Chẳng phải giá trị của các vật dụng cổ xưa có được là nhờ sự bí ẩn và thông thái ẩn chứa trong chúng hay sao? Không thể xâm phạm đến sự thông thái của kẻ khác, không thể được, thậm chí nếu ông nghiên cứu nó...

- A ha! - người Trái Đất vỗ trán. - Tôi hiểu, cuối cùng thì tôi đã hiểu! Những bông hoa khói là một trong các tôn giáo của Phanpha, đúng không?

- Phải! - giọng Sas vang lên gay gắt lạ thường. - Chúng là tôn giáo. Tuy nhiên, lại lần nữa không phải thứ tôn giáo theo cách hiểu của các ông. Chúng tôi không sùng bái những bông hoa như một thứ ngẫu tượng. Chúng tôi thể hiện trong chúng niềm tin của mình vào cuộc sống. Những hiện thân bất tận và những hóa thân của thánh thần cũng là cuộc sống.. Nhưng các ông không thể tiếp nhận niềm tin của chúng tôi vào trái tim mình, bởi vậy nên Trái Đất đã không thể trở thành bà mẹ cho những bông hoa từ khói sinh ra. Trái Đất đã chỉ trở thành một mẹ dì ghẻ mà thôi.

Người Trái Đất trầm ngâm.

- Tôn giáo và nghệ thuật... tư tưởng và nghệ thuật... Người ta nói rằng trên Trái Đất đã có thời chúng cũng tạo nên một thể thống nhất. Hồi xưa, rất xưa rồi, khi Trái Đất còn là một hành tinh biệt lập và lạc hậu như Phanpha bây giờ vậy...

- Lạc hậu ư? - với vẻ châm biếm khó nhận thấy, Sas hỏi lại. - Người Phanpha không bao giờ tách bạch văn hóa thành lạc hậu và tiến bộ. Bất kỳ nền văn hóa nào cũng là vĩ đại và xứng đáng được ngợi ca, nếu nó sinh ra dù chỉ một điều gì tuyệt đẹp. Và những người xây dựng nền văn hóa như vậy hoàn toàn không nhất thiết phải thực hiện những chuyến du hành liên hành tinh...

Ngoài cửa sổ chợt rú lên tiếng còi. Người Trái Đất đứng dậy nhìn ra. Hôm nay là một ngày thú vị đối với con người hâm mộ nghệ thuật của hoa. Hôm nay trong không trung trình diễn lần đầu tiên một trong các đại diện của trường phái mới, vừa xuất hiện chưa lâu của các nhà cách tân - tiên phong. Người mới trình làng này đã tuyên bố sẽ làm kinh ngạc và chấn động cả thế giới. Anh ta sẽ trình diễn một thứ gì đó giống như hoa khói, và đồng thời chẳng có gì chung với chúng cả.

Bây giờ anh ta đang quay cuồng trên bầu trời trong một chiếc trực thăng và

gào vào máy phóng thanh:

- Chú ý, chú ý!.. Hãy lắng nghe người sáng lập ngành nghệ thuật mới, đích thực đây. Cuối cùng các vị sẽ được thấy một nghệ thuật thực sự của Trái Đất... Chúng ta tôn sùng khói! Các vị hãy nhìn, ngay bây giờ trên bầu trời sẽ nổ bùng lên...

- Anh nghe thấy không? - người Trái Đất hoan hỉ gào lên và vỗ vào vai Sas mạnh mẽ, thanh nhã. - Nó đang hồi sinh, nghệ thuật cổ xưa đó. Liệu anh có thể nghĩ...

- Nó chết rồi... - Sas thì thầm bằng đôi môi đã tái nhợt hẳn đi. - Tôi biết... Nó đã chết rồi và không gì...

Ông ta chưa nói dứt.

Trên đường chân trời màu xám chì lao vút lên quả cầu sét màu vàng - đỏ.

Tuy vậy không ai biết rõ được là nó màu gì... Sau đó đường chân trời bùng lên và vỡ vụn. Mà có thể, đó không phải là đường chân trời chăng?... Không ai biết...

Cao tí trên bầu trời đen ngòm treo lơ lửng một cây nấm độc khổng lồ màu chói đỏ.

Chú thích của dịch giả:

Tôpô (tiếng Anh: topology) - ngành khoa học nghiên cứu các tính chất không bị ảnh hưởng bởi sự thay đổi hình dạng và kích thước

Nguồn: e.Van

Người đăng: Ct.Ly

Thời gian: 26/03/2005 9:55:17 CH